

of destructive passions, and thematic dominants such as greed and the loss of moral compass in the context of social catastrophe are considered. The cyclical nature of life, reflected in the play's composition, is examined, highlighting the contemporary and profound directorial vision of the classic, which prompts reflection.

Key words: *Ukrainian theatre, play Earth, O. Kobylanska, D. Petrosyan, directing, acting, stage art.*

Міронов А. О

Запорізький національний університет

Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Павленко І. Я.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3304>

Персефона в художньому світі однойменної пісні гурту “Vivienne Mort”

Пісня “Персефона” українського інді-гурту “Vivienne Mort” була випущена у 2014 році та увійшла до мініальбому “Готика”. Ця композиція є яскравим відображенням назви альбому, адже текст пісні сповнений метафорами, філософськими рефлексіями, примхливістю думки та змісту, що типово для готики, з тяжінням до символічно-алегоричного стилю античного мистецтва, зокрема, міфології.

Новизна доповіді обумовлена тим, що академічна філологія досі приділяла небагато уваги сучасній пісні, що твориться й функціонує у молодіжному середовищі. Гурт “Vivienne Mort” стає дедалі популярнішим в українських слухачів, але їх пісні дуже рідко стають предметом наукової рецепції.

Актуальність роботи полягає в осмисленні феномену популярності пісні “Персефона” та необхідності розуміння, чим і чому ця пісня, що тяжіє до міфологічного інтертексту, метафоризації дійсності приваблює широку слухачську аудиторію, що, своєю чергою, поглиблює розуміння діалогу творець – виконавець – слухач/реципієнт.

Постає питання: що змусило авторку пісні, Даніелу Заюшкіну, звернутися саме до “Персефони”? Тексти цієї авторки майже ніколи не бувають поверховими, а цей персонаж уособлює певні духовні сторони світогляду стародавніх греків і є символом безсмертя душі. А “що таке духовність, ... яким може бути людське суспільство – ось питання, з якими Персефона змушує нас зіткнутися” (Louis, 2016, p.14).

Класичною версією міфу про Персефону вважається гомерівський “Гімн Деметрі” (Foley, 1999, p. 2-27) (Деметра – мати Персефони). Також існують більш пізні твори Овідія “Фасти” і «Метаморфози» та “Про викрадення Прозерпіни” Клавдія Клавдіана (Claudian, 1993) (у римлян Персефона була Прозерпіною). Але чи рефлексує солістка “Vivienne Mort” над якоюсь класичною версією міфу, чи вона утворює власне переосмислення основних фактів про життя Персефони?

У першому куплеті помічаємо притаманну поезії гурту анафору, у вигляді повторення “Сили небесні” в чотирьох рядках підряд. Ця анафора стає своєрідною пасткою. Повний повтор першого та третього рядків присипляє

увагу до останнього рядка, оскільки породжує очікування паралельного повторення другого та четвертого рядків, але четвертий рядок є відповіддю на, здавалося б, риторичні питання 1-3 рядків. Ідіоматичне звернення обертається на суб'єкт дії, на ті сили, що можуть вислати й відсилають Персефону до царства Аїда. Звертає увагу на зміну словесного тексту і різка зміна мелодії пісні.

У приспіві авторка зауважує, що Бог Сонця Геліос дає попередження юній богині: "...сонце дало знак". Щобільше, вона підкреслює це паузами, інтонацією та навіть жестами під час виконання пісні наживо. Солістка "Vivienne Mort" акцентує неминучість вигнання героїні, що повністю корелює із рядками "Сили небесні вислали тебе... Бідна, бідна Персефона...".

Як стверджують давньогрецькі міфи, без сонячного світла, у процесі пізнання похмурої мудрості підземного царства, Персефона з часом змінилася не лише внутрішньо (втратила дитячу наївність і легкість, стала більш похмурою й суворою), а й зовні – зокрема, її яскраве волосся стало темнішим. Тож, "зірвані квіти... в'януть, ще й як" – метафорично наголошує авторка пісні. Тут варто зазначити паралель із піснею "Риба", яка завершує цей мініальбом і у якій вже без притаманної іншим пісням альбому іронії авторка наприкінці чимало разів проголошує "все живе – хай живе", що стає ніби висновком, маніфестом усього альбому.

В аналізованій пісні гурту "Vivienne Mort" присутні традиційні бінарні опозиції – "молодість – старість", "цвітіння – в'янення", архетипні образи небесних сил, квітів, сонця, хвостів якихось істот, а також – хронотоп, що позначений міфопоетичним впливом, наданим різними часопросторовими пластами. Основною бінарною опозицією є протиставлення "верху" (Сонце, небесні сили) та "низу" (царство Аїда), куди вислали Персефону з "білого світу". Адже світ Аїда є алогізмом у світі земному, де є Сонце. Це певне задзеркалля, в якому є логіка іншого світу. Варто зазначити, що лірична героїня пісні ніби жаліє Персефону через її вигнання, про що говорить чотирикратне повторення "Бідна, бідна Персефона" в приспіві, але цю жалість можна вважати досить іронічною передусім внаслідок легкого та навіть розважливого характеру музики, яка супроводжує приспів.

Рядки пісні гурту "Vivienne Mort" про звернення до вищих інстанцій є прихованою іронією, і дійсно – у вищезгаданого Клавдіана у "Викраденні Прозерпіни" рішення Юпітера (у греків – Зевса) віддати Прозерпіну (Персефону) Плутону (Аїду) "зображується як державна міра" (Louis, 2016, р. 28). Тож, можна припустити, що слова "Сили небесні, хто тебе вислав? ... Сили небесні вислали тебе!" в першому куплеті є іронічним модусом у задумі авторки пісні.

Ще одним прикладом іронії в цьому пісенному творі є рядки про відсутність дітей в палаці дітей та юнацтва. Це можна інтерпретувати так, що вони ж бо невидимі (існують версії, що в подружжя були діти-невидимки, що не є дивним – Аїд і сам міг перетворюватися на невидиму істоту). На хтонічність нового світу Персефони вказує й рядок другого куплету – "звідси не видно перебіг подій".

До того ж у другому куплеті пісні варто звернути увагу на слова “в царстві Аїда сновидить тінь”. В анотації до мініальбому, до якого увійшла пісня, що аналізується, музиканту гурту кажуть наступне: “Дня дуже мало, щовечора настає сон. Готика – це темна ніч, пригнічені бажання, приклад бездарно прожитого життя, пробіганого, витраченого у спробах “to keep up with Johns”, підлаштованого під соціальні показники часу. Які наші справжні бажання? Чому ми так хочемо? Хто так хоче? Виходь з готики. Все, що є навколо – це лише декорації, щоб ти жив. Один єдиний ти”.

Звернення до царства Аїда в пісні примітно також тим, що мініальбом твориться на початку російсько-української війни, у 2014 році, що не могло не вплинути на світовідчуття митців. А царство Аїда часто асоціюється з війною та усім войовничим, вбивчим. Це також може бути поясненням того, чому в третьому куплеті відбувається раптове перемикання з давньогрецького міфу на Японію. Це також яскраво доповнює образ викривленого світу, світу Аїда, в якому перебуває не лише Персефона. Страшної іронії сповнені слова третього куплету: “Взяли катани до рук піонери, вчили ж-бо їх поважати старість”. Адже катани в їх руках для того, щоб допомогти старим самотнім самураям зробити характері через повагу до старості.

Окрім аналізу тексту пісні, варто звернути увагу і на процес виконання музикантами цього твору. На деяких live-записах пісні помічаємо, що музиканти в масках, що часто є знаком хтонічного світу або часу, коли зникають кордони між світами й уможливорюється зв'язок між ними. У дівчат готичний макіяж та чорний одяг, що відповідає, з одного боку, назві альбому, до якого входить пісня, а з іншого – це може бути імітацією царства Аїда.

Таким чином, у пісні відбувається і певне узгодження з міфом (Зевс дозволив братові викрасти Персефону), і водночас його переосмислення. Персефону “сили небесні вислали...”, звідки й акцентований під час виконання за допомогою голосу, жесту, пауз рядок приспіву “Сонце дало знак”, у якому й втілюється рішення небесних сил та момент виконання цього рішення. Це не відповідає першоджерелам, що закарбували міф про Персефону, але має власну логіку: без рішення вищих сил не можуть у земному світі господарювати сили підземні.

Спершу можна подумати, що авторка пісні жаліє Персефону, але згодом стає зрозуміло, що її ставлення до давньогрецької богині – підкреслено іронічне, що яскраво доповнюється музикою з легким та невимушеним характером звучання. Також у пісні переосмислюється образ сонця, яке перестає бути простим свідком, а стає активним учасником дії.

Відповідно, у творі відбувається певна деконструкція античного міфу та творення його сучасної версії, яка ніби “перекладає” відомий міф сучасною мовою, робить його доступним для розуміння широкої аудиторії слухачів, зокрема, для молоді. “Кожне покоління, реагуючи на обставини своєї епохи, що змінюються, ... створює своє бачення її [Персефони]; вона стає метафорою, зразком...” (Louis, 2016). Адже міфологія – це не лише архаїчне, а й важливий пласт сучасної культури, повсякденного буття.

Література

- Claudian. (1993). *De Raptu Proserpinae*. Oxford: Clarendon Press.
Foley H. (1999). *The Homeric Hymn to Demeter*. Princeton: Princeton University Press.
Louis M. (2016). *Persephone Rises*. London, New York: Routledge.

Список джерел фактичного матеріалу

- Vivienne Mort – Персефона. Відновлено з <https://www.pisni.org.ua/songs/4302434.html>
Vivienne Mort – Риба. Відновлено з <https://www.pisni.org.ua/songs/7301941.html>
Vivienne Mort – Готика (EP). Відновлено з <https://notatky.com.ua/vivienne-mort-gotyka-ep/>

Artem Mironov

Zaporizhzhia National University

Persephone in the Artistic World of the Song of the Same Name by the Band “Vivienne Mort”

The article deals with the song “Persephone” by the Ukrainian indie band “Vivienne Mort”. In particular, it looks at the connections with classical versions of the myth and its contemporary interpretation in the song.

Key words: myth, contemporary interpretation, intertext, rethinking, irony.

Носик Є. С., Поліщук Н. С.

Запорізький національний університет

Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Торкут Н. М.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3305>

“Tutto nel mondo e burla”:

український переклад опери “Фальстаф” Джузеппе Верді (1893)

Тексти Вільяма Шекспіра впродовж століть зберігають свою актуальність: навіть у наші дні, через 400 років після смерті Барда, його спадщина привертає увагу театральних діячів і кіномитців, обирається об’єктом перекладу та досліджується не лише філологами, але й культурологами, філософами, фахівцями з масових комунікацій. Шекспірівські твори слугують невичерпним джерелом інтертекстуальності, а образи – привабливими як для режисерів, так й для акторів. Серед шекспірівських персонажів на особливу увагу заслуговує сер Джон Фальстаф, який репрезентований Бардом у двох п’єсах (історичній дилогії “Генріх IV” та комедії “Віндзорські насмішниці”), а також згадується в історичній хроніці “Генріх V”. До певної міри альтернативною шекспірівській версії цього художнього образу є його інтерпретація, запропонована сучасним англійським письменником Робертом Наєм “Фальстаф”. Саме цей герой надихнув митців на створення низки оригінальних сценічних інтерпретацій, серед яких кінострічки “Опівнічні дзвони” (“Фальстаф”) режисерства Орсона Веллса (1966) та “Король” Девіда Мішета (2019), а також однойменні опери – “Фальстаф” – Антоніо Сальєрі (1799) та Джузеппе Верді (1893).

Опера Верді – вистава на три дії, є останньою роботою видатного композитора та диригента Дж. Верді, що поєднує в собі сюжети двох шекспірівських п’єс (“Генріх IV” та “Віндзорські насмішниці”). Вона отримала назву на честь головного персонажа – Фальстафа, чий майстерно змальований